224680

17

ALÁIRJUK-E A BÉKESZERZŐDÉST?

IRTA:
uzoni PÜNKÖSTI ANDOR

OSZK

ÁRA 5 KORONA

1920
PALLAS RÉSZVÉNYTÁRSASÁG NYOMDÁJA BUDAPESTEN

Chus. h.
4749 m

OSZK

B
224680

20 155.

R
1965

Aláirjuk-e a békeszerződést?

Irta: uzoni Pünkösti Andor.

Nem! Nem! Soha!

Magyarország kétéves közelmultja, a politikai kaleidoskop, a nemzetközi baloldal diktaturájától a legszélsőbb nacionalizmusig, minden változást végigpróbált. Ez a két év Magyarország történelmének legnehezebb és legsorsdöntőbb két esztendeje volt. A kétesztendős magyar Golgota után a Nyugat szellemi életébe való bekapcsolódás, a megváltás pillanatában az ország ismét az elé a nehéz választás elé került, hogy elfogadjon-e egy békeszerződést, mely az ország fennmaradását veszélyezteti, vagy megtagadva folytassa azt a kikapcsolódási politikát, mely kétesztendős multjával az ország gazdasági, pénzügyi és kulturális romlását felidézte. A kétesztendős mult politikai változásaiban egyetlenegy jelszó, egyetlenegy kiáltás maradt csak meg változatlanul. Egy kiáltás, mellyel az egész magyar közönség, az egész ország, a békétlen békeszerződést fogadta: „*Nem! Nem! Soha!*"

Igazságtalanabb, gyűlöletesebb és a maga nemében botorabb szerződést nem alkotott a világtörténelem. A szuronyok hegyén diktált békék sem tagadták meg a legyőzöttektől, hogy legalább feljajdulhassanak, hogy legalább közös megbeszélésen rámutathassanak azokra a következményekre, melyek az igazságtalan feltételek nyomán minden bizonnyal létrejönnek. Még a Napoleon bukása után porig sujtott Franciaország képviselője, *Talleyrand* is helyet kapott a bécsi konferencián s a berlini kongresszus sem zárt ki egyetlenegy nemzetet sem, melynek sorsa felett döntött. Nem zárta ki azért, mert tartós konstelláció csakis igazságos béke maradhat s az igazságtalanul megkötött szerződések állandó veszéllyel fenyegetik azt, akinek érdekében az igazságtalanság érvényesült.

Magyarországot nem hallgatták meg a békekonferencián, az ellenvélemények kifejtése elől *elzárták a szóbeliség egyetlen hatékony eszközét.* Millerand kisérő levele, mely a magyar békeszerződés végleges szövegezését magyarázza, elismeri, hogy a szerződés nem elégítheti ki Magyarországot „de egyrészről a tanács nem feledhette el a felelősség azt a részét, mely Magyarországot a világháború előidézése és általában a volt osztrák-magyar monarchia által követett imperialista politika miatt terheli".

„A szövetséges és társult hatalmak csakis beható megfontolás után határozták el, hogy a békefeltételek teruleti határozatait egyáltalán nem változtatják meg. Ennek az elhatározásnak az az oka, mivel meg vannak győződve arról, hogy az általuk megállapított határok minden megváltoztatása oly sérelmeket vonna maga után, melyek súlyosabbak a magyar delegáció által felhozottaknál."

Ellenségeink sem döbbenhetnek meg, ha a magyar nemzet egységes közvéleménye visszautasítja azt a tervezetet, melynek igazságtalanságát, akik alkották, azok is elismerik. Ellenségeink sem tagadhatják, hogy a megsértett igazság a jogos elkeseredés igazolja azt a közvéleményt, mely a: Nem! Nem! Soha! jelszavában kristályosodott ki. Nem könnyelműség, nem meggondolatlanság, de *az ország lelkiállapotának igazi kifejezése.*

Az ország közvéleménye kicsúcsosodhatik a fájdalom felkiáltásában. Az ország politikája nem. Az ország közvéleménye gondolkozás nélkül visszautasíthat egy szerződést, mely életérdekeit támadja meg. Az ország politikája kell, hogy mérlegelje azokat a következményeket, melyekkel az elfogadás vagy a visszautasítás járna. Az ország közvéleménye irányíthatja az ország politikáját, de véglegesen nem determinálhatja. A békeszerződést is sokkal könnyebben fogadhatja el az a kormány, amelynek háta mögött az ország közös lelke a Nem! Nem! Soha! jelszót kiáltja.

Könnyebben fogadhatja el nem azért, mintha a szerződések betartása nem lenne becsületes szándéka, de mert érzi, hogy az ország életakarása sohasem nyugodna bele saját halálos ítéletébe. A politikának számot kell vetnie azzal, hogy az országot végzetes lépésektől megóvja, s az ország közvéleményére támaszkodva, a legcélszerűbb és legjobb eszközt találja meg, akár a köz-

vélemény akarata ellenére is. De számolnia kell a körülményekkel, számolnia kell a következményekkel. Mert nem az a kéz átkozott, mely a békeszerződést aláírja, hanem az a politika, mely az országot könnyelműen, lelkiismeretlenül újabb kalandokra ösztönzi.

Háborús felszámolás.

A legkézenfekvőbb s a nemzet zömének minden esetre lélektanilag leginkább megfelelő lelkesedés lenne, ha a kormány megtagadva a békeszerződés aláírását, a jogos magyar igények elismertetését saját erejéből keresné. A pacifizmus csődje után semmi sem lenne szimpatikusabb, mint egy olyan akció, mely arra az eredményre törekedne, mely a fejnélküli politikák és a históriai botlások előtt, annak idején legalább is elérhetőnek látszott. Ilyen akció feltétlenül *a nemzet érzésének rokonszenvét keltené fel,* ha a megfontolás nem is helyeselné. Veszedelmét még jobban fokozza az az erős valószinüség, mely szerint — egész józanul nézve is — bizonyára sikerrel járna.

A világháború összeomlása, a volt kettős monarchia területén a kis országok konglomerátumát támasztotta, melyben *azok látnak legkevésbé tisztán, akik számára az elrendezés lehetősége megadatott.* Az új létre ébredt kis nemzetek fantáziája, akár a gyermek képzelete, messze túlszárnyalta azt, amire feltétlenül szüksége volt, de túlszárnyalta, ami sokkal fontosabb, azt is, amit elfogadni képes. A gyermekfantáziában élő kis államok követelődzését a békekonferencia mint reális igényeket eszkomptálta. Megkaptak minden követelést, melyet remélni maguk sem mertek. De a kétes ajándék veszedelmessé vált kezükben. Nagy területek közigazgatása hárult reájuk, mikor saját területük közigazgatására is gyengének bizonyultak. A meghízott szervezet felfújt béka példája szerint a kis államok anyarészének konszolidációját is megakadályozta.

Ezek az előzmények Közép-Európa ennek a részének teljes balkánizálását idézték fel. Megakadályozták a reorganizálást és a konszolidálásra irányuló minden törekvést meglehetős hiúvá tettek. Magyarország is a borzalmak kalváriáját szenvedte végig, hogy elérkezzen ahhoz a ponthoz, mely az ország reorganizálásának megindítását jelenti. Ez a munka gyors, erélyes, és a kiábrán-

dulás után egyben természetes is volt. Ma már az a helyzet, amint a külföldi lapok nem egy izben reá mutattak, hogy a volt monarchia területén egyetlen fegyelmezett, jól megszervezett hadsereg van: *a magyar nemzeti hadsereg*. Elismerik szervezetének minden igényt kielégítő előnyeit és elismerik esetleges nagyfokú akcióképességét. Részben szimpatiával, részben tiltakozva leszegezték, hogy az egyedüli haderő, mellyel ezen a területen számolni kell, a magyar nemzet fegyveres ereje.

A magyar nemzeti hadsereg feltétlen erejéhez, szervezetének és emberanyagának kiválósága mellett a környező államok hadseregének szétzüllése után többé semmi vita sem férhet. Anélkül, hogy a kérdés bármilyen irányú katonai megvilágításába belemennénk, csak rá kell mutatnunk arra a tényre, hogy *a szomszédos államokkal szemben már egy haderő győzött*. Győzött velük szemben a kommunizmus bizalmi rendszeren felépült fegyelmezetlen vörös katonasága, amelynek akcióképességéhez legalább is igen sok szó fér. A vasmunkások, szerelők stratégiája is katonai sikereket ért el a környező államokkal szemben s csak a belső front felborulása s az ellenforradalmi hangulat ingatta meg velük szemben a frontokat.

Nem optimista számítás, de a tényeken alapszik s az éppen most említett érvek is feltétlenül bizonyítják, hogy minden szomszédos állam a nemzeti hadsereg akcióképességével szemben gyengének mutatkozik. Az egyetlen, ami segítségükre sietne, *a népszövetségi szerződés*, melynek 10. pontja szerint „a Szövetség tagjai kötelezik magukat arra, hogy a Szövetség minden tagjának területi épségét, jelenlegi politikai függetlenségét tiszteletben tartják és minden külső támadás ellen meg fogják óvni.“ A szomszédos államok érdekében megnyilvánuló entente segítségnél mindenesetre tekintetbe kell venni a szövetséges és társult nagyhatalmak jelenlegi helyzetét és azokat a hajlandóságokat, melyek az egyes országok cselekedeteit vezetik.

Jön-e az entente?

1918 őszén az entente megnyerte a háborút. Megnyerte nem a saját katonai erejével, de a hatalmas összeomlás folytán, mely a központi hatalmak belső frontját felborította. Az entente egyetlen egy ponton sem állott

ellenséges földön, sőt a későbbi események folyamán is az egy Nyugat-Németország kivételével hadereje mindenütt inkább csak reprezentáló csapatokra szoritkozott. *Az entente sehol sem létesített effektiv megszállást* s inkább a legyőzött nemzetek intézkedéseinek ellenőrzését ambicionálta. Az azóta elmult események még inkább elernyesztették katonai akcióvágyát s az egyes országok jelenlegi helyzete is valószinüvé teszi, hogy az entente, ha csak saját magára nézve is nem forog fenn *a parancsoló szükségesség*, a tőle távol álló konfliktusokba nem szívesen avatkozik.

Anglia katonai helyzete, a győzelmi mámorral együtt fáradtabb, mint a háború utolsó esztendejében volt. *Figyelmének nagy részét a török események kötik le* s talán ez az egyetlen pont, ahová effektiv haderőt küldött. Nem hagyható figyelmen kívül az a körülmény sem, hogy egyes gyarmatok politikai helyzete erősebb érdeklődést kiván s az indiai és egyiptomi nehézségek s az ir kérdés válsága önmagának biztosítására utalja.

Amerika visszavonult az európai ügyektől és a *splendid isolation* álláspontját foglalta el. Ezen álláspontját még a ránézve veszedelmes orosz bolsevizmus sem ingatta meg, sőt az olasz-jugoszláv konfliktusban is csak pénzügyi represszáliák ördögét festette a falra. Érdeklődése még a török kérdéssel szemben is csak lanyhán ébredt fel s az európai csirkepörökbe még kevésbbé avatkozik.

Olaszország hajlandósága teljesen közeli érdekeitől függ. Ránézve a mérleg mindkét oldala erősen terhelt, bár a kilengés irányához figyelmes szemmel nem férhet kétség. A régi szerződések súlyánál bizonyára nyomósabb a mai helyzet támasztotta szükségesség. Orientációja teljesen Magyarország felé utalja, s *még gondolatnak is bizarr az a számítás, hogy bármilyen körülmények között is egy olyan államcsoportot segítsen, melyben Jugoszlávia igen fontos szerepet játszik.*

Szóval marad Franciaország. A *Clemenceau* és *Millerand* Franciaországa, mely minden bizonnyal felhasználja a legkisebb alkalmat is, hogy megtépázott presztizsét bármily mértékben is helyreállítsa. Németországban érdekeit erősen ellensúlyozza az angol ellenőrzés, míg a volt monarchia területén csehofil-politikája nem ütközik semmi erősebb ellentétbe. Hajlandóságát mindenesetre erősen befolyásolja a Ruhrvidék és Elzász

problémája s az a páni félelem, melyet a legyőzött Németországgal szemben állandó reszketéssel érez.

De eltekintve az egyes államok egyéni hajlandóságától és a beavatkozási készségétől, bizonyos kételkedéssel kell fogadni azt a feltevést is, mely szerint *az entente, mint entente sietne a megtámadott kis nemzetek segítségére.* Az entente-országok kizárólag kapitalista államok, melyekben a polgári társadalom annyira erős, hogy a szociálizmusnak is minden megnyilvánulást megengedhet. Ennek ellenére is ezek a kapitalista államok, midőn Magyarországon a kommunizmus, mint eminens veszedelem fenyegette őket, ultimátumokon, erélyes és kenetteljes, szigorú és engedékeny jegyzékeken kívül, hatékony erőt nem mozgósítottak ellene. Nem valószinű, sőt *feltevésnek is groteszk, hogy a restaurációs Magyarországgal szemben erélyesebben járnának el, mint a vörös cécóval szemben* és olyan államokat segítenének, melyeknek belpolitikája olyan principiumokon épül fel, hogy az ententere nézve legkevésbbé sem lehet kedves.

Nem fejvesztett optimizmus, nem alaptalan számítás, ha a saját igazságos igényeinknek helyi méltánylását saját erőnktől remélni merjük. De kérdés, hogy az elért győzelem állandóan fentartott győzelem lesz-e? Kérdés, hogy Magyarország győzelme nem fogja-e megismételni azokat a következményeket, mellyel a háborús győzelmeink jártak. Nem talál-e majd reánk is a mondás, melyet a *Times* annakidején oly kitünően aplikált Németországra: „Németország minden csatát megnyer, mi pedig megnyerjük a háborút.“

A veszedelmes győzelem.

Nincs magyar ember, kinek lelkében ne támadna fel lelkesült érzés, ha arra gondol, hogy Magyarország határain ismét a piros-fehér-zöld hármas színét lengeti a szél s nincs magyar ember, aki ne adná szívesen életét is, ha azzal az ország fenmaradását és új életét biztosítja. *Az ország életéhez azonban nem elég az elvesztett emberélet.* Nem elég a fegyverek győzelme sem s nem elég semmilyen hadisiker, ha magasabb nemzetközi érdekek a győzelmet nem szankcionálják.

Az előbbi fejtegetések valószinüvé tették, hogy ha elszakad minden külső kapocstól, a magyar nemzet igazságos ügye önmaga által győzelemre jut. De kérdés, vaj-

jon mennyiben tud ez a győzelem állandósulni. Kérdés, kibírja-e az ország, ha a belső munka ujra megbénul s a munkáskezeket a határon fegyveres szolgálat foglalja el. Kibírja-e a leromlott ország olyan hadseregnek utánpótlását, melyet a háború alatt sokkal kevésbé leromlottan, csak a legnagyobb erőfeszítéssel láthatta el.

Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a háború alatt még szövetségeseink nyersanyagkészlete is részben rendelkezésünkre állott s mégis a háború utolsó éveiben anyagban, árúban nagy volt a szükség. A felszabadult területek segítsége nagyon is illuzórikus. Egy nemzetiségi háborúban ellenségeink is a felszabaduló területek kiürítését a kegyetlenséggel határosan hajtanák végre. Elbírjuk-e a nyersanyag és árúk szükségét olyan körülmények között, ha a munkáskezek nagy részét a gazdaságilag leromlott ország huzamosan nélkülözni kénytelen.

Ha az entente effektiv haderővel nem is támogatja mostani kis szövetségeseit, valószinüleg nem zárkózhatik el az elől, hogy a blokádot Magyarországra el ne rendelje. Kétségtelen, hogy ez alkalommal a blokád a legszigorúbban érvényesülne. *Minden egyes szomszédos állam a blokád szigorítását ambicionálná,* hogy ezáltal is a közre szorult közös ellenség gazdasági és pénzügyi életét megfojtsa. A precedens is kéznél fekszik, ne menjünk érte a régmultba vissza. Ennek a tételnek igazságát a kommunizmus élelmezési, ruházkodási, gazdasági és kereskedelmi vonaglása mindennél jobban igazolja.

De ha még számolunk is azzal a valószinütlen körülménnyel, hogy az entente *önkívületi méltányosságában* a blokád elrendelésétől esetleg el is tekintene, a szövetkezett kis államok ezt saját kebelükön belül is minden nagyobb nehézség nélkül a ránk zárt gyűrűvel megvalósíthatják. *A transito-forgalom megállítása* magában olyan hatalmas eszköz, amely minden jelentősebb importtól megfosztaná az országot. Magam részéről az ententetől nem várok semmi patologikus szentimentálizmust, de ha, ami nem valószinü, meg is engedné a külfölddel való forgalmat, a kis nemzetek a transito-forgalom ellenőrzésénél olyan nehézségeket és akadályokat gördítenének minden szállítmány elé, mely hatásában minden deklarált blokádot felülmulna.

Egy elől azonban nem zárkózhatna el az entente: hogy *Magyarországot saját sorsára hagyja.* Közép-Európa újjáépítése külföldi kölcsön nélkül lehetetlen.

Ezt a tételt *Keynes* hatalmas munkájában ellentmondást nem tűrően bebizonyította. Viszont a nyugati hatalmak semmi esetre sem hajlandók egy olyan ország helyreállítását pénzügyileg támogatni, mely az általuk előírt feltételeket nem teljesíti. A külföldi hitel megtagadását súlyos következmények kísérik. Erre egymagában kitünő példa Olaszország. Az adriai kérdésben tanusított intranzingens magatartása megfosztotta az amerikai kölcsön lehetőségétől s a legnagyobb gazdasági krizisbe sodorta. Olaszország pénzügyi nehézségei mind erre a pontra vezethetők vissza.

Van-e államférfiú, van-e politikus, ki Magyarország leromlott helyzetében ezt a veszedelmet, mely csak *ultima ratio* lehet, nyugodt lelkiismerettel megkísérelheti.

Magyarország és a Nyugat között lassan-lassan húzódni kezdenek azok a finom pókhálószálak, melyekből a nemzetközi kereskedelem hálója szövődik. Anglia pénzügyi érdekeltsége már *több ponton utat talált magának* s az amerikai *Murphy*-csoport orientációja sem hagyja figyelmen kívül Magyarországot. Az olasz érdekeltségek talán még bonyodalmak esetén sem forognak közvetlen veszedelemben, de mindenesetre iniciativájuk erősen korlátok közé szorulna. Ha ezek az érdekeltségek magyar bankvezéreknek, magyar tőkepénzeseknek privát érdekeit szolgálnák, feltétlenül figyelmen kívül kellene hagynunk, az ország egyetemes érdekével szemben. De *két esztendei teljes gazdasági izoláltságunk s négy év háborús blokádja után a gazdasági izoláltság további fenntartása az ország gazdasági csődjének meghosszabbítását jelentené.*

Vállalhatja-e magyar ember, vállalhatja-e komoly politikus, hogy Magyarország katonai győzelmével izolált gazdasági tengődését meghosszabbítsa? Vállalhatja-e nyugodt lélekkel, hogy az élet nehány apró jelenségétől, melyek a jövő felépítésénél máris reménnyel kecsegtetnek minket, könnyelmüen, meggondolatlanul, a következményekkel nem számolva, tovább is megfossza az országot?

Ugrás a sötétbe.

Maradna még egy mód, melyet a magyar kormány a békeszerződéssel szemben választhatna: ha megtagadva az aláirást *az ország kormányzását az entente-nak ajánlja fel.* Tűrnénk minden intézkedést, amit az ellen-

séges erőszak felettünk gyakorol és meg nem nyugodva megragadnánk az első kinálkozó alkalmat, mely felszabadulásunkra nyílik.

Ez a gondolat nem új. Az októberi forradalom teoretikusai vetették fel. Abban az időben talán alkalmazása sikert is ért volna el. Mindenesetre a karthagói békével szemben megpróbálandó módszerek közül elsőnek talán nem lett volna a legrosszabb. De Károlyi Mihály és környezete s főleg kormányának baloldali része patétikus frázisok mellett ennyi önzetlenségre nem volt hajlandó. Nem volt hajlandó annál kevésbbé, mert *az események teljesen terveik szerint következtek be* s a kegyetlen béke által teremtett hangulat is feltétlenül kedvezett annak a célnak, melynek végső kifejlése a tanácsköztársaság kikiáltása volt.

Ma már a helyzet túlnőtt ezen a lehetőségen. Az ország a próbálkozások után reális politikai alapokra lépett. *Ujabb experimentálás még az esetben is bűn lenne, ha némi sikerrel is kecsegtet.* Nem szabad elsősorban azért, mert egy ilyen vállalkozás az ország nehezen helyreállított belső helyzetében is új bonyodalmakat idézne fel. Nem vállalkozhatunk újból a bűvészinas szerepére s a nehezen csillapuló kedélyeket nem zavarhatjuk fel kiszámíthatatlan varázsszavakkal.

Nem célom ezzel a kérdéssel, mely valószinüleg komoly formában nem is merül fel, huzamosabban foglalkoznom, de kötelességem rámutatni arra a körülményre, hogy amennyiben ez a terv tényleg megvalósulna, *az entente ismét nem abban a formában jelenne meg nálunk, amilyenben a magyar közvélemény szeretné.* Emlékezzünk vissza a kommunizmus utolsó időszakára, midőn a vörös diktatura minden ellensége az entente jövetelével biztatta önmagát. Az entente azután tényleg el is jött, de akkor már román sisakot és a törpe emberekre jellemző megijedt hosszú szuronyt hordott. Nem alaptalan tehát az a feltevés, hogy *egy ilyen lépés esetén a kormányzáshoz szükséges effektiv erőt az entente ismét a környező államok forrásaiból merítené.*

A megszállott területekre nézve is az anyaországnak ilyen de facto való szünetelése mérhetetlen morális elkeseredést keltene. Veszedelmes lenne azért is, mivel *az elszakított részek ilyen körülmények között semmi szellemi biztatást nem nyernének s nemzeti törekvéseiknek legfontosabb támaszát, az anyaországot is elveszítenék.*

Mindezeknél az érveknél is fontosabb az a körülmény, hogy minden olyan magatartás, mely a nyugati hatalmakkal szemben határozott ellenszegülés jellegét viseli, továbbra is kikapcsol bennünket a Nyugat kulturéletéből. Hogy a további kikapcsolódás reánk nézve mit jelent, arra vonatkozólag *Andrássy* Gyula gróf néhány mondását idézem:

„... Szomorú példák bizonyítják, hogy mennyire megbosszulhatja magát, ha egy nemzet elszakad az európai fejlődés irányától, és nem tud maga iránt megértést és szimpátiát kelteni a világban. A legújabb idők tanulsága kezdi mutatni a fejlődéssel való harmónia kedvező hatását."... „A sikerek nem erőink abszolut mértékétől és nagyságától függenek, hanem attól, hogy miként viszonylik erőnk azon erőkhöz, melyek ellenünk törnek, miként tudunk a környező nehézségekkel — ellenakaratokkal megbírkózni. Ez pedig nagy részben attól függ, hogy mennyi ellenfélt és mennyi barátot tudunk magunknak szerezni. A legnagyobb erő is kimerül ha sokáig az áradat ellen kell úsznia, ha segitséget sehonnan sem kap, ha a kort uraló eszmékkel és erőkkel állandóan szembehelyezkedik és izolált marad."

Végül lehetetlen elmellőznöm azt a szempontot, amely talán mind közt a legfontosabb. Ez pedig *a revizió kérdése. Siettetnünk kell ennek a rossz békének megalkotását, hogy minél hamarabb változtathassunk rajta.* Siettetnünk kell, hogy megalkotva, ne legyünk tovább ellenségei az ententenak, hanem mint vele megbékült állam, meggyőzhessük arról, hogy amit velünk szemben mint győző elkövetett, lehetetlenné teszi számára is, hogy valaha barátunk lehessen.

El kell fogadnunk a békét, mert csak így bizonyíthatjuk be az ententenak, hogy a határozatok betartását ő maga sem követelheti.

Aláirás? Elfogadás? Végrehajtás? Belenyugvás?

Nem szeretném, ha a békeszerződéssel szemben a nemzet, ha csak pillanatra is, azt a frivol látszatot keltené, mely szerint azzal a hátsó gondolattal írja alá a szerződést hogy betartását különböző ürügyekkel valahogy majd elkerülje. A magyar nemzet legnagyobb erénye a világtörténelemben mindig az volt, hogy a becsületességnek állandóan olyan bizonyságait tette,

mely a népek életében már majdnem könnyelmű naivitással határos. Kétségtelen tehát, hogy *az aláírt békét Magyarországon mindenki kötelezőnek tekinti.* Kötelezőnek tekinti, minden hátsó gondolat nélkül, s legfeljebb saját életakarásával reménykedik abban, hogy legális, vagy legalább is a nemzetközi viszonylatokban elfogadott módon változtathat idővel rajta.

Az aláírást azonban el kell különítenünk az elfogadástól s még egy napon sem szabad emlegetnünk a belenyugvással. *Apponyi* Albert gróf a *Manchester Guardian*nak tett nyilatkozatában rámutatott arra, hogy az ország közvéleménye a békeszerződést egyhangulag utasítja vissza. Viszont *Andrássy* Gyula gróf a nemzetgyűlés külügyi bizottságának első ülésén a következőket mondotta:

— Ha elfogadjuk ezt a békét, anélkül, hogy ez okvetetlenül szükséges volna, akkor a nemzet jövőjét tesszük kockára. — Ha azonban nem fogadjuk el akkor, amikor el kell fogadnunk, mert nem vagyunk elég erősek ahhoz, hogy az el nem fogadás következményeivel leszámoljunk, akkor a nemzetet, azt hiszem, a halálba hajtjuk. Mert tökéletesen meg vagyok győződve arról, hogy egy meddő, sikertelen kísérlet a nemzet végső erejét is kimerítené."

Magyarország aláírhatja a békét, de azt sohasem fogadhatja el. Még kevésbbé nyugodhatik meg benne. A békét aláírhatja a kormány, tiltakozással magára nézve kötelezőnek is elismerheti. A nemzet érzése úgysem nyugszik meg benne. A béke állandóságát pedig csakis az biztosíthatja, ha mind azok a nemzetek, melyeket bármi módon érdekel, belenyugszanak és megváltoztatására nem törekednek.

Elfogadhatjuk és aláírhatjuk a békét, megnyugodni benne mégsem fogunk. *A revanche gondolata nem halhat ki máról holnapra egyetlen legyőzött nemzetből sem, s nem halhat ki az az élniakarás, mely a régi nagyság újraépítését ambicionálja.* Ezt az életakarást nem veheti tőlünk rossz néven Franciaország, melynek negyvenéves történetét a revanche eszméje hevítette át s nem veheti tőlünk rossz néven Olaszország sem, mely évtizedeken át Lombardiának az osztrák uralom alól való felszabadításán ábrándozott. A nemzetek lelkében élő érzést nem kormányozhatja a politika s a gazdasági viszonyok mellett a szövetségek és érdekek között is

megtalálja az utat magának. Megtalálja még akkor is, ha a béke aláírásának pillanatában minden magyar ember az aláírt szerződés bilincse folytán meg akar tartani minden betüt, melyet az igazságtalan és felületes ítélet életérdekeire mért.

Az olyan béke, amelyben a legyőzött ország meg nem nyugszik, állandó veszedelem arra nézve, ki könnyelműen rákényszerítette. Minden betű, mely az ország érdekeit sérti, a végrehajtásban új veszélyt jelenthet. Passagejogokat ítélhet meg a szerződés bármelyik szomszédos államnak, de a kormány legéberebb figyelme mellett is ki biztosíthatja, hogy ezen a vonalon egyetlenegy vonat is épen megy keresztül. Talán Anglia is ismer ehhez hasonló szituációkat. Meghatározott élelmezésben kell részesítenünk Ausztriát. Betartva a szerződés minden betűjét, gazdasági politikánkat még is alakíthatjuk úgy, hogy amellett Ausztria éhenhalhat. Harmincötezer főre korlátozhatják haderőnket s mégis, ha a békébe bele nem nyugszunk, ez a harmincötezer ember állandó veszedelmet jelenthet. — Igy tovább menve, a békeszerződésen elejétől végig betarthatjuk minden betüjét. *Betarthatunk minden rendelkezést is és a holt betüvel meghiusíthatunk minden célt, mely az ország bármely érdeke ellen irányul.*

Aláírhatjuk az egyezményeket, ha tudjuk, hogy mit írunk alá. Aláírhatjuk, mert tudjuk, hogy *Közép-Európa emő részén szervezettségünkkel, konszolidáltságunkkal mi lehetünk a legerősebbek.* Aláírhatjuk, mert tudjuk, hogy nem lesz tartós ez a béke. Nem lesz tartós, nem azért, mintha betartására mi nem lennénk készek, de mert az entente is belátja, hogy minden pontjában tarthatatlan. *Aláírhatjuk, nem azért, mert kényszerhelyzetben más választásunk nincsen, de mert be akarunk kapcsolódni a Nyugat kulturéletébe,* melybe beilleszkedve életképességünkkel, konszolidáltságunkkal és józan, becsületes politikánkkal meggyőzhetünk mindenkit arról, hogy reánk Európa keletén szükség van, hogy nélkülünk és ellenünk béke Európában nem lehet.

Aláírhatjuk, mert elég erősek vagyunk arra, hogy aláírjuk.

A kibékülés utján.

Alá kell írnunk a békét, hogy minél hamarabb javíthassunk rajta. A revizió gondolata az ellenséges

országokban is hatalmas tért nyert s az általános vélemény szerint a népszövetség útján alkalom nyílik minden reviziós törekvésre. Erre a pontra *Millerand* a magyar békeszerződést kísérő levele is reámutat: „Lehetséges, hogy egy helyszini vizsgálat bebizonyítja majd a békeszerződésben tervbevett határok egyes pontokon való megváltoztatásának szükségességét, ilyen vizsgálatot azonban nem lehet jelenleg lefolytatni anélkül, hogy a béke megkötését, amelyre egész Európa törekszik, bizonytalan időre ne késleltessék. De ha a határkijelölő bizottságok megkezdik munkájukat és arra a nézetre jutnak, hogy a béke határozmányai valahol, mint már említettük, igazságtalanságot jelentene, melyeknek kiküszöbölését általános érdekek megkívánják, erről a Népszövetség tanácsának jelentést tehetnek. Ebben az esetben a szövetséges és társult hatalmak hozzájárulhatnak ahhoz, hogy a Népszövetség tanácsa, ha a tekintetbe jövő felek egyike azt kívánja, felajánlhatja jószolgálatait.“ Mindenesetre tisztában kell lennünk azzal, hogy milyen reményekkel kecsegtetnek azok a *jó szolgálatok*, melyeket *Wilson* professzor ur Népszövetsége nekünk felajánlhat.

Ma már mindenki tisztában van azzal, hogy a Népszövetség az 1815-ös szent szövetség felujítása befuttatva holmi demokratikus aranyfüsttel. De lényegében még autokratább és éppen olyan mértékben önző. Mint a szerződés 4. pontja kimondja: „A Tanács a szövetséges és társult főhatalmak képviselőiből és a Szövetség más négy tagjának képviselőiből alakul. A Szövetség ezen négy tagját a gyűlés szabadon és tetszés szerinti időpontban választja. A gyűlés első kijelöléséül Belgium, Brazilia, Spanyolország és Görögország képviselői tagjai a Tanácsnak.“ Vajjon az egész világ sorsa felett intézkedhetik-e az a „Tanács“, melyben *a szövetséges és társult hatalmak öt képviselője minden körülmények között többségben van, a világ összes nemzetének négy képviselőjével szemben?* Remélhetünk-e igazságot, változtatást attól az öt képviselőtől, kiknek tanácskozása Versaillesben, Saint Germainben és Neuillyben a legigazságtalanabb békepontokat nyújtotta át?

De még ha az egyes képviselők országaiktól a revizióra felhatalmazást is nyernek, a Népszövetség 5. pontja kimondja: „A jelen megállapodás és a jelen szerződés határozmányaiban foglalt kifejezetten ellenkező rendel-

kezések kivételével, a gyűlés vagy a tanács határozatait a szövetségnek az üléseken képviselt tagjai egyhangulag hozzák." Ez a pont kétséget kizáróan rámutat arra, hogy *egyetlenegy nagyhatalom obstrukciója vagy vétója minden reviziós kisérletet meghiusíthat.*

De meddig él ez az emberi jogokon alapuló Népszövetség? Meddig tűri meg azt, a világpolitikai konstelláció változása? Minden országban megindult már a mozgalom, mely rámutat arra, hogy a győzelmi békék a győztes országok érdekeit is veszélyeztetik. Amit a teoretikusok, doktriner professzorok elrontottak, saját érdekükben igyekeznek megjavítani a józan üzletemberek. Amit az emberi jogok harcosai elmulasztottak, amit az emberi jogok ellen azoknak hangoztatása mellett vétettek, majd csak helyrehozzák azok, akik saját üzletük, önző érdekük megvalósításában, önkéntelenül kikorrigálják az igazságtalanságokat, mert saját businesseiket is csak ez a módszer biztosítja.

Az első szakadás magán a békekonferencián követ kezett be. Az angol becsületes és praktikus ész ismerte fel legelőször, hogy az alkotás alatt lévő béke tarthatatlan. Anglia első gazdasági tanácsadója, *Keynes,* támadta meg azokat a botor pontokat, melyet az a tanács alkotott meg, amelyiknek Európa megmentése lett volna legelemibb kötelessége. Könyvében lefektetett reviziós gondolat az egyetlen kivezető út, mely a világ konszolidálása felé vezet. Mellette talán Lord *Robert Cecil* a kiengesztelés politikájának legerősebb képviselője. *Salisbury* nagy fia a Népszövetség révén igyekszik változtatni a karthagoi békéken. Óriási tekintélye ma már azok ellen esik latba, kik az igazságtalan pontok jogi megalapozását tőle remélték. Ugyanazt a vallásos puritanizmust vitte magával a tárgyalásra, melyet Wilson elnök úr oly sikertelenül reprezentált. A békeszerződés zavaros levegőjében azonban Wilson professzor maradt, míg Robert Cecil lord bebizonyította, hogy politikus.

Az angol felsőház vitája ma már magyar történelmi emlék. *Viscount Bryce* indította meg a magyar akciót s személye és állásfoglalása minden ellenvéleményt leszerelt. A háború alatt Belgiumot védte s az örményországi atrocitásokat emlegette fel. Liberalizmusa az erdélyi román atrocitásokkal szemben hasonló erélyes magatartásra ösztönözte. Lord *Newton* is őszinte barátja Magyarországnak. Hadifoglyaink kérdésében a háború

alatt elért enyhítéseket is nagyrészt neki köszönhetjük. A lordok házának velünk szemben megindult nagy vitájával kapcsolatban ellentétbe került a *Northcliffe-politikával,* de vitájában az egész liberális közvélemény a háta mögé sorakozott. Lord *Weardale* és Lord *Montague of Beaulieu,* két business-mágnás, akik tisztára Anglia jól felfogott érdekében támogatják az igazságos magyar igényeket. Az alsóházban *Eliot* kapitány a magyar ügy harcosa. Szintén csak számunkra erősíti szerepét, hogy hasonlóképen kitünő üzletember.

Ma már Anglia egész liberális sajtója is a magyar ügyet reprezentálja. A *Manchester Guardian,* a *Daily News,* a *Daily Express,* a *Daily Herald,* mind felébredtek nemzetiségi ópiumbódításaiból. Sőt a konzervativ *Morning Post* sem foglal el intranzigens magatartást és ügyes politika könnyen megnyerheti érdekeinknek. A hetilapok közül a legtekintélyesebb *The Nation,* a Bernard *Shaw* lapja, a *New Stateman,* a szocialista *Labour Leader,* látják tisztán azokat a következményeket, melyekkel minden igazságtalan béke járna.

Franciaországban *Apponyi* Albert gróf és *Teleki* Pál gróf is konstatáltak bizonyos hangulatenyhülést. Valószinüleg ezek az orientációk a francia liberális és szociális pártokra vonatkoztak. A francia sajtóban is már a *Temps* nyugodtabb hangot használ. Sajnos, a royalista *Action Française,* mely legmelegebben karolta fel a magyar ügyet, nem játszik jelentős szerepet. Franciaország azonban pénzügyileg teljesen Amerikától függ s így későbbi elhatározásait is Amerika hajlandósága determinálja.

Ez az amerikai hajlandóság pedig ma már teljesen megváltozott. A választási és próbaszavazások mindenütt amellett bizonyítanak, hogy *Wilson* személyes politikája megbukott. Amerikában számolhatunk bizonyos fokú naiv idealizmusra, mely az igazság érdekében érvényesül. Annál is inkább nyugodt optimizmussal kezelhetjük ezt a kérdést, mivel ez a naiv idealizmus a mi esetünkben nem ütközne Amerika mindennél fontosabb *üzleti érdekébe.*

Olaszország akciója, melyet *Nitti* miniszterelnök a legfőbb tanács előtt érdekünkben megindított, reális szemmel nézve még nem más, mint csupán taktika. Viszont Magyarországra még kedvezőbb, ha Olaszország belső érdeke is Magyarország erősítését kivánja. A leg-

igazibb és legmegingathatatlanabb barátokat mindkét fél közös önérdeke teremti meg. Mennél fontosabb Magyarország az olasz taktika számára, annál biztosabban számíthatunk rá, hogy nem áldoz fel idő előtt már saját jól felfogott érdekéből sem minket.

A mai világpolitikai konstellációt senki sem hasonlíthatja össze azzal a szituációval, amelyben a békekonferenciára Magyarországot meghívták. Ma már *Millerand* kisérőlevele is a mentegetődzések hosszú sora, amelyben szinte bocsánatot kér Magyarországtól, hogy a szigorú békefeltételeken nem enyhítettek. De a magyar érdekekben megindult mozgalomnál is fontosabb ez az általános világáramlat, mely a békeszerződések egész komplexumának revizióját sürgeti. *Magyarország is több reménynyel várhatja, hogy a nagyhatalmak mégegyszer fáradságot vesznek maguknak egész Európa érdekében, hogy egy igazságosabb békét teremtsenek meg, mint ha egyedül saját erőnkkel kellene hogy magyar vármegyék érdekében újra a tárgyalóasztalhoz ültessük az amúgy is ideges nagyhatalmakat.*

Ehhez az általános revizióhoz a békeszerződés aláírása vezet. *Időszakos reviziót csakis az a körülmény tenné valószinüvé, ha valamelyik entente-hatalom politikai többsége támogatna még olyan magyar törekvést is, mely a béke revizióját az aláírás előtt követeli.* De Magyarországra végzetes lehet és veszedelmes, ha idegen politikák játékául kinálja magát fel, ha csak a teljes sikerre *nézve kétségtelen* igérete nincsen.

A béke aláírása nem azon a kérdésen mulik, hogy Magyarország elfogadhatja-e az igazságtalan feltételeket. Nem is azon mulik, hogy Magyarország számára nyílik-e más lehetőség, mint a békeszerződés aláírása. *Erőnk tudatában, igazságunk tudatában elszenvedhetjük még az igazságtalanságokat is, ha a nemzet lelkében él az a tudat, hogy belenyugodni sohasem fog.*

Aláírhatjuk a békét, mert sohasem lesz belőle béke. Nem a mi ellenállásunk miatt, mert Magyarország ha aláírja, be is tart minden aláírt betűt. De feltétlenül meg *fog dőlni, mert a nemzetek élete hatalmasabb minden irott szerződésnél.* Feltámad minden, ami azon alapszik és elpusztul minden, ami ellene támad. „Csak az a béke tartós, csak az a béke maradhat meg, csak az a béke lehet béke, amelybe minden érdekelt nemzet tiltakozás nélkül belenyugszik.“

KÖNYVTÁRA

Pallas nyomda, Budapest.

OSZK

OSZK
Országos Szécsényi Könyvtár